

Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut

Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

MENDIM

Data e miratimit: 6 qershor 2013

Lëndët nr. 168/09, 169/09 dhe 312/09

Snezhana MILENKOVIQ dhe Momçillo MILENKOVIQ

kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, i mbledhur më 6 qershor 2013, me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Z. Marek NOWICKI, kryesues
Znj. Christine CHINKIN
Znj. Françoise TULKENS

Të ndihmuar nga

Z. Andrey ANTONOV, zyrtar ekzekutiv

Pasi mori parasysh ankesën e lartpërmendur, e paraqitur në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas shqyrtimit të vëmendshëm, paraqet gjetjet dhe rekomandimet si në vijim:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

1. Ankesat e znj. Milenkoviq (lëndënr. 168/09 dhe 169/09) janë paraqitur më 9 prill 2009, përkatësisht më 30 prill 2009, dhe janë regjistruar më 30 prill 2009. Ankesa e z.Milenkoviq (lëndanr.312/09) është paraqitur më 21 shtator 2009 dhe është regjistruar më 23 shtator 2009.

2. Më 10 dhjetor 2009, 23 dhjetor 2009 dhe 6 qershor 2011, Paneli kërkoi informata shtesë nga ankuesit. Nuk është pranuar asnjë përgjigje.
3. Më 20 dhjetor 2009, Paneli vendosi t'i bashkojëlendët, sipas rregullës 20 të Rregullores sëpunës të Panelit.
4. Më 18 prill 2012, Paneli për lëndën e njoftoi Përfaqësuesin Special të Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP)¹ lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e ankesës. Më 28 maj 2012, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.
5. Më 17 gusht 2012, Paneli e shpallian kesën të pranueshme.
6. Më 7 shtator 2012, Paneli ia përcolli vendimin për pranueshmërinë PSSP-së, duke kërkuar komentet e UNMIK-ut mbi bazueshmërinë e lëndës. Më 4 mars 2013, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.
7. Më 18 prill 2012, Panelii kërkoi UNMIK-ut dosjet hetimore. Më 28 maj 2012, UNMIK-u u përgjigj. Paneli e përsëriti kërkesën e tij më 10 shtator 2012. UNMIK-u u përgjigj më 4 mars 2013.
8. Më 29 prill 2013, Paneli i kërkoi UNMIK-ut të konfirmojë nëse hapja e dosjeve që kanë të bëjnë me lëndën mund të konsiderohet përfundimtare. Më 2 maj 2013, UNMIK-u u përgjigj pozitivisht.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm²

9. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK), në qershor të vitit 1999.
10. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njëren anë dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera të armatosura të shqiptarëve të Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve

¹Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund të gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

²Referencat e nxjerra nga Paneli për të përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, “Siç është parë dhe treguar”, vell. I (tetor 1998 – qershor 1999) dhe vell. II (14 qershor – 31 tetor 1999); raportet tremujore të Sekretarit të Përgjithshëm mbi Administratën e Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë; Raportet vjetore të Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, “Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë” (2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, “Libër kujtimi për Kosovën” (<http://www.kosovomemorybook.org>); Zyra e UNMIK-ut për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës, Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2 maj 2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, “Situata në Kosovë: Një vlerësim” (2010); të dhënat e publikuara nga Komisariati i Lart i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Kryqi i Kuq Ndërkombëtar (në dispozicion në <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale të Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershor 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i tërheqë forcat e veta nga Kosova. Më 9 qershor 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nënshkruan një “Marrëveshje Tekniko-Ushtarake”, përmes së cilës u pajtuan mbi tërheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara

11. Më 10 qershor 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësisht KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legislative dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për krijimin e “një ambienti të sigurt, në të cilin refugjatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt” dhe përkohësisht të sigurojë “rendin dhe sigurinë publike”, derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershorin e vitit 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i “promovojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut” në Kosovë në pajtim me standarde e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.
12. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sillen prej përafërsisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999), shumica e shqiptarëve të Kosovës të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u ktheyen në Kosovë.
13. Në ndërkohë, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sllavë- si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestër e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sillen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet fqinje, ata që mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrale, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, rrahjeve dhe frikësimit.
14. Megjithëse shifrat mbresin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,766 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënave të muajit tetor 2012.

15. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet policore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombëtarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.
16. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përveç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershori 1999 - dhjetor 2000.
17. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershori të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombëtarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej titorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombëtarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), sistemin e policisë dhe drejtësisë në Kosovë e definoi në atë kohë si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm”.
18. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijuar Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetimin të Krimit (NJQHK) të Policisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijuar Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimate (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Prej qershorisit të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHML) në Departamentin e Drejtësisë të UNMIK-ut (DDU), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'u kthejë ato familjes së të zhdukurit. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.
19. Më 9 dhjetor të vitit 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që

kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.

20. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një MM mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarrja nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

A. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin dhe vrasjen e z. Dimitrije Milenkoviqit dhe z. Aleksandër Milenkoviqit

21. Ankuesit, znj. Snezhana Milenkoviq (lëndët nr. 168/09 dhe 169/09) dhe z. Momçillo Milenkoviq (lënda nr.312/09), janë e veja, përkatësisht i vëllai i Dimitrije Milenkoviqit.Znj. Snezhana Milenkoviqështë eëma e Aleksandar Milenkoviq.
22. Ankuesit deklarojnë se më16 qershori të vitit 1999, Dimitrije Milenkoviq dhe Aleksandër Milenkoviq ishin rrëmbyer, së bashku me katër meshkuj të tjerë, në rrugën në mes të qytetit të Obiliqit dhe fshatit Mazgit,Komuna e Obiliqit. Më19 qershori 1999, trupat ishin gjetur nëkanalin e drenazhit në fshatin Mazgit. Trupat e KFOR-it i transportuan mbetjet mortore të gjashtë trupave në morgun e Spitalit të Prishtinës dhe mbetjet mortore më vonë ishin varrosur në varrezat e “Dragodanit” në Prishtinë.
23. Ankuesit deklarojnë se rrëmbimet u ishin raportuar UNMIK-ut, KFOR-it, dhe KNKK-së.
24. Emri i Dimitrije Milenkoviqgjendet në bazën e të dhënave e përpiluar nga ZPZHML e UNMIK-ut. Po ashtu,KNKK-japaraqiti një kërkesë për kërkimin e tij më 5 qershori 2011. Shënimi nëlistën ‘online’ të personave të zhdukurtë mbajtur nga KNPZH³ në lidhje me Dimitrije Milenkoviqin, thotë, në pjesëtrelevante: “Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë” dhe “KNPZH i ka ofruar informata për këtë person të zhdukur institucionit të autorizuar më 04-19-2004. Për të marrë informata shtesë, kontaktojeni selinë qendrore të EULEX-it në Kosovë.”
25. Emri i Aleksandër Milenkoviqit gjendet në bazën e të dhënave e përpiluar nga ZPZHML e UNMIK-ut. KNKK-ja ka publikuar emrin e tij në publikimin “Personat e zhdukur në lidhje me ngjarjet në Kosovë”, (botimi i 3-të, shkurt 2004). Shëniminë listën ‘online’ të personave të zhdukurqë i mban KNPZH⁴ në lidhje me Aleksandër Milenkoviqin, thotë në pjesëtrelevante:

³Baza e të dhënave është në dispozicion në: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details_popup&l=en (e qasur më 6 qershori 2013).

⁴Baza e të dhënave është në dispozicion në: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details_popup&l=en (e qasur më 6 qershori 2013).

“Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë” dhe “KNPZH i ka ofruar informata për këtë person të zhdukur institucionit të autorizuarmë 04-19-2004. Për të marrë informata shtesë, kontaktojeni selinë qendrore të EULEX-it në Kosovë.”

C. Hetimi

26. Më 4 mars 2013, UNMIK-u ia paraqiti Panelit dokumentet të cilat më parë i mbanin ZPZHML dhe Policia e EULEX-it. Më 2 maj 2013, UNMIK-u ia konfirmoi Panelit se të gjitha dosjet në posedim të UNMIK-ut janë hapur.
27. Për sa i përket publikimit të informatave që përmbajnë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përbledhje e hapave të ndërmarrë hetimorë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.
28. Sipas informatave të ofruara nga UNMIK-u, anëtarët e familjes identifikuani trupat e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit, pasi personeli i KFOR-it britanikuatregoi atyre fotografitë e viktimate; mbetjet mortore ishin planifikuar që t'ujepeshin familjeve më 29 qershor 1999 për varrim. Megjithatë, ankuesit nuk i morën mbetjet mortore në atë kohë. Duket se KFOR-i jozyrtarisht i informoi ankuesit se mbetjet mortore u varrosën në varrezat e “Dragodanit” në Prishtinë, por që pas kësaj KFOR-i as nuk i kontakttoi ankuesit për të konfirmuar vendin specifik të mbetjeve mortore, e as nuk ka bërë aranzhime të mëtejme për transportimin dhe dorëzim-pranimin e tyre.
29. NJQHP e hapi një hetim në vitin 1999, me të pranuar rastin nga KFOR-i britanik, dhe ka krijuar një listë fillestar të dëshmitarëve, të cilët ishte e interesuar t'i intervistonte. Sipas një dokumenti të NJQHP-së, të datës 1 tetor 1999, NJQHP rekomandoi se hetimi duhej t'i gjente anëtarët e familjes të cilët i kishin identifikuar trupat, si dhe dy personat të cilët i kishin gjetur trupat. Nuk është e qartë nga dokumentet në dosje nëse kjo strategji e hetimit ishte ndjekur në atë kohë. Më 4 tetor 1999, NJQHP rekomandoi që “rasti të vendoset në jo aktiv përderisa të merren informata të mëtejme.” Në një shënim të shkruar me dorë në dosje thuhet se më 1 nëntor 1999, rasti me sa duket u mbyll.
30. Më 13 korrik 2000, mbetjeve mortore të Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit u ishte bërë autopsi nga personeli i Tribunalit Ndërkombëtar për Krime Lufte në ish-Jugosllavi (TNKJ) dhe pastaj janë numëruar dhe rivarrosur, në një varr të pashënuar në varrezat e “Dragodanit” në Prishtinë. Sipas dokumenteve të ofruara nga UNMIK-u, në vitin 2000, NJPZH gjithashtu hapi një hetim në lidhje me të dytë, Dimitrije Milenkoviqindhe Aleksandër Milenkoviqin.
31. Në vitin 2002, NJHKLndërmori hapa të mëtejmë hetimorë, duke përfshirë futjen në dosje të një raporti fillestar, duke marrë deklaratën nga dëshmitari, z. Momçillo Milenkoviq, duke kontrolluar vendin ku ishin gjetur trupat, duke zhvilluar intervista hetimore për t'i gjetur personat të cilët mund të mbanin mend incidentin dhe duke i kërkuar KFOR-it që tëparaqesënë video kasetëme të cilën personeli i KFOR-it britanik supozohet se e kishin dokumentuar skenën e krimtit në qershor të vitit 1999.

32. Sipas dokumenteve të ofruara nga UNMIK-u, më3 dhjetor 2002, një hetues i NJHKL-sëka kërkuarndihmë nga UNMIK-u për tëndihmuarpër udhëtimin e hetuesit për në Serbi,që të marrë deklarata nga ankuesit. Megjithatë, nga dokumentet e paraqitura, nuk dihet nëse kjo gjë ka ndodhur ndonjëherë.
33. Nga të dhënat e ofruara nga UNMIK-u, duket se më 27 mars 2003,një hetues i NJHKL-sëkérkoi informata shtesë nga NJPZH-ja,nëlidhje me atë se ku ishin varrosur mbetjet mortore të Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit.
34. Sipas informatave të ofruara nga UNMIK-u, më19 mars 2004, nëbazë tënë rishikimi të përgjithshëm tëanalizave të ADN-së tekryer nga KNPZH, KNPZHkonfirmoi identitetet e mbetjeve mortore si ato tëDimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit.
35. Më13 maj 2004,Zyra e ekzaminuesit mjekësor të DDLëshoi certifikatën e vdekjes për Dimitrije Milenkoviqin dhe Aleksandër Milenkoviqin. Vdekja e Dimitrije Milenkoviqitështë konstatuar seështë shkaktuar nga “të shtenat me armë në kokë dhe kraharor”. Vdekja e Aleksandër Milenkoviqitështëkonstatuar se është shkaktuar nga “dy tështëna me armë në kokë.”
36. Më17 maj 2004,NJPZH i ka rizhvarrosur mbetjet mortore tëDimitrije Milenkoviqitdhe Aleksandër Milenkoviqit, dhe më26 qershor 2004 mbetjet mortore tëDimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit u ishin kthyer ankuesve.
37. UNMIK-u nuk i kishte paraqitur material tjetër hetimor Panelit, përveç numrave të regjistrimit të rastit dhe dokumenteve që tregojnë se, tëpaktën gjatë vitit 2004, UNMIK-u kishte kryer një hetim penal. Përveç kësaj, UNMIK-u ka paraqitur një dokument tjetër më 23 gusht 2007, qëështë klasifikuar“konfidencial”.

III. ANKESA

38. Ankuesit ankohen për dështimin e pretenduar të UNMIK-ut që në mënyrë të duhur të hetojë rrëmbimin dhe vrasjen e bashkëshortit/vëllait, përkatësisht djalit të tyre. Në lidhje me këtë, Paneli konsideron se ata mbështeten në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).

IV. LIGJI

A. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

39. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural) të KEDNJ-së, Paneli është i vetëdijshtëm për praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshtëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme ndërkombëtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa i përket obligimeve

esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të janë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara janë në të gjitha rastet para Panelit palë joshtetërore, kryesisht që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërreveritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.

40. Para se ta shqyrtojë bazueshmërinë e ankesës, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.

41. Paneli thekson që me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut numër 1999/1, më 25 korrik 1999 UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njoitura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas instrumenteve në vijim për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet për të, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajtimit apo Dënitit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.

42. Paneli, po ashtu, thekson që nen 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut numër 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli “shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të janë viktimi e shkeljes së të drejtave të tyre të njeriut nga UNMIK-u”. Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen UNMIK-ut bien brenda juridiksonit *ratione personae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur siç është theksuar më lart që prej 9 dhjetorit 2008, UNMIK-u nuk ushtron më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa i përket ankuesit që ankohet rreth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridiksonit *ratione personae* të Panelit.

43. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridiksonit të vet *ratione materiae*, siç vijon nga nen 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund të shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkupton që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rreth pajtueshmërisë së tyre me instrumentet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 34). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrethana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tillë, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga nen 2 i KEDNJ-së.

44. Paneli më tutje thekson që nen 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridiksim mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut “që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazdueshme të të drejtave të njeriut”. Pra, ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridiksonit *ratione*

temporis të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tilla kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridikSION t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë, *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 16064/90 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, *Qiproja kundër Turqisë* [DHL] nr.25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

B. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

45. Paneli konsideron se ankuesit mbështetën në shkeljen e obligimit procedural që del nga e drejta për jetë, e garantuar me nenin 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), në atë që Policia e UNMIK-ut nuk kreu një hetim efektiv për rrëmbimin dhe vrasjen e bashkëshortit/ vëllait, përkatësisht djalit të tyre.

1. Parashtresat e palëve

46. Paneli konsideron se ankuesit pohojnë pëershkelje të nenit 2 të KEDNJ-së, lidhur me mungesën e hetimit adekuat penal për rrëmbimin dhe vrasjen e bashkëshortit/vëllait, përkatësisht djalit të tyre.

47. PSSP-ja argumenton që, në përgjithësi, kur shqyrtohet nëse UNMIK-u ka kryer obligimet e veta procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së, Paneli duhet t'i marrë parasysh rrëthanat e veçanta në Kosovë në atë kohë. Ky ishte posaçërisht rasti në fazën fillestare të vendosjes së vet, periudhë gjatë së cilës kanë ndodhur rrëmbimi dhe vrasja e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit.

48. PSSP-ja më tutje thekson që kur vendoset për kërkeshat sipas nenit 2, duhet pasur parasysh që mos të ngarkohet barrë e papërballueshme apo joproportionale mbi UNMIK-un. Në lidhje me këtë, PSSP-ja rikujton gjykimin e 15 shkurtit 2011, të dhënë nga Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut në rastin *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, duke theksuar paragrafin 70:

“Gjykata merr parasysh situatën komplekse në Bosnjë e Hercegovinë, veçanërisht dhjetë vjetët e para pas luftës. Në situatë të tillë pas konflikti, ajo që arrin në barrë të papërballueshme dhe/apo joproportionale duhet të matet nga faktet dhe konteksti shumë i veçantë. Në lidhje me këtë, gjykata thekson që më shumë se 100,000 njerëz u vranë, pothuajse 30,000 njerëz u zhdukën dhe më shumë se dy milionë njerëz u zhvendosën gjatë luftës në Bosnjë e Hercegovinë. Duhej bërë zgjedhje të paevitueshme sa u përket prioriteteve dhe burimeve të pasluftës.”

49. Sipas mendimit të PSSP-së, UNMIK-u hasi në një situatë shumë të ngjashme në Kosovë si ajo në Bosnjë, si pasojë e konfliktit. PSSP-ja thotë që mijëra njerëz u zhvendosën apo u zhdukën. Shumë nga personat e zhdukur u rrëmbyen, u vranë dhe u varrosën në varre të pashënuara brenda apo jashtë Kosovës, gjë që e bëri shumë të vështirë të gjendet vendndodhja dhe marrjen e mbetjeve të tyre mortore.

50. Në qershor të vitit 2002, UNMIK themeloi ZPZHTML-në me mandat që të përcaktojë fatin e të të zhdukurve; megjithatë puna e saj hasi në shumë sfida në fillim të operacioneve, për

shkak të punës më parë të bërë kryesisht nga palët, të pavarura nga UNMIK-u. Në veçanti, PSSP-ja deklaron që mbledhja e dëshmive për krime të luftës filloj me arritjen e NATO-s në vitin 1999 me ekipe të pavarura nga disa shtete që vepronin nën bashkërendimin e lirë të TNPJ-së. Mungesa e procedurave standarde të operimit apo centralizimit çoi te problemet me dëshmitë e mbledhura në këtë fazë. Në vitin 2000, TNPJ-ja ndërmori një operacion të madh të centralizuar të mjekësisë ligjore, me bazë në morgun e Rahovecit, me procedura standarde operuese për të gjitha ekipet e mjekësisë ligjore përvëç atij britanik, i cili operoi në mënyrë të pavarur jashtë Prishtinës. PSSP-ja deklaron që, në përpjekje për të demonstruar se krimet ishin sistematike dhe gjithëpërfshirëse, ekipet e TNPJ-së kryen autopsitë në sa më shumë trupa që ishte e mundshme, duke kryer pak apo aspak punë identifikuese; për më tepër, trupat e paidentifikuar të zhvarrosur në vitin 1999, u rivarrosën në vende ende të panjohura për ZPZHTML-në. Pasi TNPJ-ja përfundoi punën e vet në vitin 2000, NJPZH-ja e Policisë së UNMIK-ut vazhdoi hetimet në shkallë të vogël për personat e zhdukur “*ex-officio*, pa ndonjë strategji më të gjerë ndjekëse”. Si pasojë, u mblodh një sasi e madhe e informatave të pastrukturuara. PSSP-ja deklaron që, duke pasur parasysh vështirësitë e përshkruara më lart, “procesi i marrjes në mënyrë efektive me zhdukjet dhe shkeljet e tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare ka qenë në rritje” në Kosovë, siç pasqyrohet në rastin *Paliq*, të përmendur më lart. PSSP-ja konkludon që puna e ZPZHTML-së i kontribuoi shumë përcaktimit të vendndodhjes dhe fatit të të zhdukurve nga konflikti në Kosovë; megjithatë, nuk ishte e mundshme të gjenden të gjithë të zhdukurit brenda kornizës kohore dhe resurseve në dispozicion në atë kohë.

51. PSSP-ja më tutje argumenton që rrënjosore për të kryer hetime efektive është një forcë policore profesionale, e trajnuar mirë dhe e pajisur mirë dhe një forcë e tillë nuk ka ekzistuar në Kosovë si pasojë e konfliktit. Në vakuumin për kryerjen e detyrave policore pas përfundimit të konfliktit, UNMIK-u duhej të ndërtonte një Shërbim Policor të Kosovës nga zeroja, një detyrë e gjatë dhe sfiduese e cila, sipas PSSP-së, akoma është në progres. PSSP-ja po ashtu deklaron që Policia e UNMIK-ut hasi në sfida të shumta në ushtrimin e funksioneve për zbatimin e ligjit që gradualisht iu bartën nga KFOR-i në vitin 1999-2000. Në lidhje me këtë, ai përmend Raportin vjetor të Policisë së UNMIK-ut të vitit 2000, që përshkruan situatën si në vijim:

“Policia e UNMIK-ut duhej të merrej me pasojat e luftës, trupat e vdekur dhe shtëpitë e plaçkitura dhe të djegura. Dhuna etnike shpërtheu përmes dëbimeve ilegale, marrjes me forcë të pronave, djegies së shtëpive dhe dhunës fizike kundër komuniteteve në gjithë Kosovën. Temperamentet dhe tensionet ishin të larta ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e humbur dhe të vdekur. U bë imperativ për Policinë e UNMIK-ut që të krijojë rendin dhe të ndërtojë shpejt një strukturë për të regjistruar dhe hetuar krimet.

E gjithë kjo duhej të bëhej me burime të kufizuara fizike dhe njerëzore. Duke qenë misioni i parë ekzekutiv në historinë e OKB-së, koncepti, planifikimi dhe zbatimi zhvilloheshin në terren. Me 20 nacionalitete të ndryshme kontribuuese në fillim, ishte një detyrë shumë sfiduese për drejtuesit e policisë të krijojnë praktika të përgjithshme për rezultate optimale në një ambient me rrezik të lartë.”

52. PSSP-ja deklaron që policët ndërkombëtarë të UNMIK-ut që punonin në rastet e personave të zhdukur, duhej t'i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor dhe vend të huaj, me

mbështetje të kufizuar nga Policia e Kosovës ende në zhvillim. Ai deklaron më tutje që këta hetues shpesh haseshin me situata, ku individët që kishin dije relevante për vendndodhjen dhe fatin e personave të zhdukur, nuk deshën të zbulonin këtë informatë. Sipas PSSP-së, të gjitha këto kufizime penguan aktivitetin e Policisë së UNMIK-ut për të kryer hetime sipas standardeve që mund të priten nga shtetet me institucionë më të zhvilluara që nuk ndeshen me numër të lartë të rasteve të kësaj natyre që ndërlidhen me situatën pas konflikti.

53. Sa i përket këtij rasti tëveçantë, PSSP-ja në mënyrëspecifike deklaron se “sipas numrit të referencës qështë dhënë nga NJPZH për zhdukjet e z.Dimitrije Milenkoviqit dhe z. Aleksandër Milenkoviqit, mund tëtuhet se ZPZHTML e UNMIK-ut dhe NJPZH u njoftuan për zhdukjet e tyre diku në vitin 2000.” PSSP-ja thekson hapat e ndryshëm hetimorë që janë ndërmarrë nga UNMIK-u për t'i gjetur mbetjet mortore të Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit, duke përfshirë autopsitë e zhvilluara nga patologu i ZPZHTML-së në vitin 2000 dhe analizën e ADN-së tekryer nga KNPZH-ja. “Prandaj, UNMIK-ut thekson se ishin bërë të gjitha përpjekjet e nevojshme për t'i gjetur mbetjet mortore të personave të zhdukur dhe për tëpërcaktuar identitetin e tyre”.
54. Në lidhje me hetimin që ka për qëllim identifikimin dhe sjelljen para drejtësisë të autorëve, të cilët janë përgjegjës përrëmbimin dhe vrasjen e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit, PSSP-ja nëmënyrë tëveçantë argumenton se një hetim i tillështë kryer nga UNMIK-u. “Nëraportin e analizës sërastit të Njësitit për Krime të Luftës, i datës 23 gusht 2007, hetuesi i ngarkuar me rastin ka dhënë një rekomandim, duke theksuar se ‘ky rast përban elemente që mund të përbëjnëkrime të luftës, prandaj ky rast duhet hetuar tutje nga një hetues i Njësitit për Krime të Luftës’. Ai më tej ka theksuar se nuk ka të dyshuar të njohur në këtë rast.”
55. PSSP-ja përfundimisht argumenton se “është evidente që Policia e UNMIK-ut ka bërë përpjekje të arsyeshme hetimore në përputhje me kërkesatprocedurale të nenit 2, me qëllim që autorët t'i sjellëpara drejtësisë.”

2. Vlerësimi i Panelit

a) Dorëzimi i dosjeve relevante

56. PSSP-ja thekson se informata të tjera dhe vendimtare mund të ekzistojnë përvëçdosjes sërastit që i është paraqitur Panelit në lidhje me hetimin në rastin e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit.
57. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzion nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet “për të dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm” (shih GJEDNJ, Çelikbilek kundër Turqisë, nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56).

58. Paneli thekson që UNMIK-ut i ishte kërkuar së paku në tri raste t'i paraqesë dokumentet relevante në lidhje me rastin. Si përgjigje ndaj kërkesës së fundit nga Paneli, më 2 maj 2013, UNMIK-u konstatoi se hapja e dosjeve në lidhje me rastin mund të konsiderohet përfundimtare.
59. Paneli thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tilla dhe dështimi për ta bërë këtë mund t'i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2. Paneli gjithashtu thekson që UNMIK-u nuk ka dhënë ndonjë sqarim rrith asaj se, pse dokumentacioni nuk është i plotë dhe as rrith asaj se cilat pjesë mungojnë.
60. Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë*, nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).

b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2

61. Ankuesit deklarojnë se UNMIK-u ka dështuar që tëkryejë hetim efektiv rrith rrëmbimit dhe vrasjes së bashkëshortit/vëllait përkatësisht djalit të tyre.
62. Paneli thekson që obligimi pozitiv për t'i hetuar zhdukjet pranohet gjerësisht në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, së paku që nga rasti i Gjykatës Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut (GJNADNJ) *Velásquez-Rodríguez* (shih GJNADNJ, *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, vendimi i gjykatës, 29 korrik 1988, seria C nr. 4). Obligimi pozitiv gjithashtu është kërkuar nga Komiteti i Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut (KDNJ) siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerëzor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenet 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e (KNDCP) (shih Komiteti i Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut (KDNJ), Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtojca 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani, kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për të hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detajuar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përbledhëse (1991) dhe “Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra” (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombëtare për Mbrojtjen e të gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.
63. Me qëllim të trajtimit të akuzave të ankuesve, Paneli i referohet, në veçanti, praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që “[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t'i “sigruar secilit brenda juridiksonit [të vet] të drejtat dhe liritë e përcaktuara në [K]onventë”, kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit

zyrtar efektiv kur individët janë vrarë ...” (shih mutatis mutandis, GJEDNJ, *McCann dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt 1998, § 86, Raportet 1998-I; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë* numër 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).

64. Gjykata Evropiane gjithashtu ka shpallur që obligimi procedural për të siguruar disa forma të hetimit zyrtar efektiv, ekziston gjithashtu kur një individ është zhdukur në rrrehana kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 44 më lart në § 136).
65. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, apo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t’ia lënë atë iniciativës të të afërmët për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë* nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë* nr. 57950/00, vendimi i gjykatës i 24 shkurtit 2005, § 210).
66. Duke vendosur standartet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që “përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënie se elementit të mjaftueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënim i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës* nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin e mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë, ndër të tjera, dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, kur është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes apo personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart në § 65 më lart, në 312, dhe *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 65më lart, në § 212).
67. Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të qartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për të vërtetuar rrrethanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 63 më lart, § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrrethanat e rastit të veçantë. Ato duhen vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazărev, Rumani*, nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor 2009, § 105).

68. Në mënyrë specifike për sa i përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, gjykata ka shpallur që procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ. Gjykata konsideron që “obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendor në § 66 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendor në § 44 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural “nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendor më lart në § 66; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendor në § 44 më lart në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktimës mundën vetveti të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendor në § 66 më lart në § 64).

69. Sa i përket kërkësës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërmë i viktimës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legitime (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendor në § 66 më lart në §§ 311-314; *Isayeva kundër Rusisë*, përmendor në § 65 më lart, §§ 211-214 dhe rastet e përmendura aty); GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar* nr. 55721/07, vendimi i gjykatës, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011).

c) *Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës*

70. Paneli është i vetëdijshëm që rrëmbimi dhe vrasja e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit kanë ndodhur pak pas vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë, menjëherë pas konfliktit të armatosur, kur krimi, dhuna dhe pasiguria ishin mjaft tëpërhapura.
71. Për pjesën e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u e kishte për detyrë ta hetonte rastin aktual sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, sipas PSSP-së, rrëthanat unike të lidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-në. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.
72. Paneli konsideron që argumentet e PSSP-së ngritin dy pyetje kryesore: e para, nëse standarde e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar dhe, e dyta, nëse standarde e tillë duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un, në veçanti gjatë fazës së parë të misionit të tij.

73. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin për t'i zbatuar standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ-ë. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitet e ngjashme duhet marrë në konsideratë në lidhje me një numër situatash, por nëasnje rrethanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Millogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44; *Berisha dhe të tjerët*, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011, § 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).
74. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 66 më lart dhe GJEDNJ, *Julariq kundër Kroacisë* nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar 2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në “kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur” (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 69 më lart në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleç kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 65 më lart në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 65 më lart në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë* nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51).
75. Gjykata ka pranuar që “ku vdekja [dhe zhdukjet] që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodhin në rrethana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund të vendosen në rrugën e hetuesve dhe shtrëngesa mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet” (shih, GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 69 më lart në § 164; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata ka konsideruar që “obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të ndërmerren për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në § 63 më lartnë §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi*, përmendur më lart në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrikulu kundër Turqisë*, nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusisë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 65 më lart në §§ 215-224; GJEDNJ, *Musayev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).
76. Ngjashëm, KDNJ-a konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurrfarëshmangie, madje

edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, i përmendur në § 62 më lart në § 1; KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aizan Amirova kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 e KNDPC me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).

77. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkupton që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftësinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tillë, siç u përshkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuptimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tillë, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerrët kundër Hungarisë* nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbajxhanit*, nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerrët kundër Armenisë* nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të policisë dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i policisë dhe gjyqësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u përshkrua se “funksionon mirë” dhe është “i qëndrueshëm” (shih § 17 më lart). (shih 112/09 para 78)
78. Paneli më tutje tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjerrët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988, § 53, seria A nr. 145-B). Kështu, Paneli pajtohet me PSSP-në, që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragun minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsyen, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me secilin rast nëse janë marrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç përshkruhet nga neni 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.
79. Duke iu përgjigjur vërejtjes së PSSP-së që neni 2 duhet interpretuar në një mënyrë që nuk ngarkon një barrë të papërballueshme dhe joproportionale mbi autoritetet, në kontekst të aktiviteteve poliore apo të prioriteteve dhe burimeve, Paneli e ka parasysh që Gjykata Evropiane ka vendosur që, ajo që arrin të bëhet barrë e papërballueshme dhe/apo joproportionale, duhet të matet nga faktet dhe kontekstet shumë të veçanta (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 66 më lart, *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar* nr. 32457/04, 27 nëntor 2007, § 70).

d) Pajtueshmëria me kërkesat e nenit 2 në rastin aktual

80. Duke iu kthyer rrethanave të veçanta të këtij rasti, ankuesit deklarojnë se rrëmbimi dhe vrasja e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqitu ishin raportuar menjëherë UNMIK-ut, KFOR-it, dhe KNKK-së. Në mungesëtë dokumentacioni specifik në lidhje me këtë, Paneli konsideron që UNMIK-u u njoftu për rrëmbimin dhe vrasjen e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqitmë së voni deri më 1 tetor 1999 (shih § 29mëlart).
81. PSSP-ja deklaron se u zhvillua hetim efektiv në lidhje me rrëmbimin dhe vrasjen e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit; megjithatë, për shkak të informatave minimale dhe pistave hetimoreminimale në dispozicion, nuk u arrit ndonjë rezultat konkret.
82. Paneli thekson që kishte mangësi të dukshme në kryerjen e hetimit nga fillimi i tij, duke pasur parasysh që faza fillestare e hetimit është e një rëndësie të madhe. Megjithatë, në dritë të vlerësimeve të bëra më lart lidhur me juridikcionin e tij të limituar dhe të përkohshëm (shih § 44), Paneli sjell ndërmend që është kompetent *rationetemporis* për të vlerësuar pajtueshmërinë e hetimit me nenin 2 të KEDNJ-së vetëm për periudhën prej 23 prillit 2005, duke pasur parasysh gjendjen e rastit në atë datë (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 66 më lart në § 70). Periudha në shqyrtim përfundon më 9 dhjetor 2008, me marrjen e përgjegjësisë nga EULEX-i në fushën e administrimit të drejtësisë (shih § 19 më lart).
83. Paneli thekson se, sipas dokumenteve të ofruara nga UNMIK-u, që nga momenti kur UNMIK-u u njoftu për çështjen deri më 23 prill 2005, shumica e veprimeve të ndërmarra nga UNMIK-u kanë të bëjnë me zhvarrimin, identifikimin dhe dorëzimin e mbetjeve mortore të Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit, aktivitete këto që u zhvilluan në mes të muajit korrik të vitit 2000 dhe muajit qershori të vitit 2004. Ndonëse kjo duhet të konsiderohet në vetvete si një e arritur e rëndësishme, Paneli rikujton se obligimi procedural sipas nenit 2 nuk përfundon me gjetjen e mbetjeve mortore, veçanërisht ngaqë ato kanë treguar shenja të vdekjeve të mundshme të dhunshme.
84. Ka indikacione se Policia e UNMIK-ut ka ndërmarrëdisa hapa hetimorë në lidhje me ndriçimin e rrethanave që kanë të bëjnë me rrëmbimin dhe vrasjen e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit, siç është: intervistimi i ankuesve dhe anëtarëve të familjeve të katër viktimateve të tjera, trupat e të cilëve uqjetën në kanalin e drenazhit si trupat e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit, kërkimi dhe intervistimi i dëshmitarëve të mundshëm ndër fqinjët, kontrolli ivendit ku trupat u gjetën fillimisht dhe intervistimi i personave të cilët i kishin gjetur trupat, dhe kërkesa për KFOR-in që tëparaqistenjë video kasetëpërmes së cilës thuhet sepersoneli i KFOR-it britanik e kishte bërë dokumentimin e vendit të krimtit në qershori të vitit 1999 (shih § 29 dhe § 31mëlart). Megjithatë, meqë raportit, i cili detajon se policia i kishte ndërmarrë këto aktivitete, i mungojnë shumë nga shtojcat e tij, Paneli nuk mund të verifikojë se deri në çfarë shkalle arritën këta hapa hetimorë. Për shembull, vetëm tri deklarata të dëshmitarëve janë siguruar; nuk ka të dhëna se deklarata e ankueses, znj. Snezhana Milenkoviq, është marrë ndonjëherë, pavarësisht referencave nëdosje për një hetues të NJHKL-së, i cili kërkonte asistencë nga UNMIK-u për udhëtimin e hetuesit në Serbi, për të marrë deklarata nga ajo (shih § 32 mëlart).

85. Duke u kthyer te periudha nën juridikcionin e tij, duke filluar prej 23 prillit 2005, Paneli thekson që nuk ka dëshmi të jenë ndërmarrë hapa themelorë hetimorë, siç është intervistimi i ankueses dhe të gjithë dëshmitarëve të mundshëm për ndonjë rrëmbim që mund të ketë ndodhur. Për shembull, në një raport të analizës së rastit, i ofruar në dosje nga viti 2007, ceket se disa, por jo të gjithë, dëshmitarët kishin dhënë deklarata. Pas datës 23 prill 2005, vazhdoi dështimi për të kryer veprime të nevojshme hetimore dhënuar në pajtim me obligimin e vazhdueshëm për të hetuar (shih § 44 më lart), vlerësimi për gjithë hetimin është sjell brenda periudhës së juridikcionit të Panelit.
86. Përveç kësaj, Paneli konsideron që, pasi ata që janë përgjegjës për krimin nuk janë gjetur, UNMIK-u ishte i obliguar që t'i përdorë mjetet në dispozicion që i ka, për të shqyrtuar rregullisht progresin e hetimit për të siguruar që asgjë nuk neglizhohet dhe që ndonjë dëshmi e re është marrë parasysh, dhe gjithashtu t'i informojë të afërmët e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit në lidhje me ndonjë pistë të re të mundshme të hetimit. Megjithatë, përveç këtij dokumenti nga viti 2007, nuk ka indikacion që ndonjë shqyrtim i tillë është bërë ndonjëherë.
87. Mungesa e dukshme e ndonjë reagimi adekuat nga Policia e UNMIK-ut, mund t'u ketë dërguar sinjalin autorëve që, autoritetet ose nuk ishin në gjendje apo nuk ishin të gatshme t'i hetojnë aktet e tillë kriminale. Një qëndrim i tillë i autoriteteve ndaj krimeve më të rënda në ndonjë shoqëri, dhe veçanërisht në rrethanat pas konfliktit, krijon pashmangshëm një kulturë të mosndëshkimit ndër kriminelët dhe mund të çojë vetëm në përkeqësim të situatës. Problemet të cilat UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet, të cilat u cekën më lart, nuk arsyetojnë mosveprimin e tillë, as në fillim e as më vonë.
88. Prandaj, Paneli konsideron që, duke pasur parasysh të gjitha rrethanat e rastit të veçantë, nuk duket të janë ndërmarrë të gjithë hapate arsyeshëm nga UNMIK-u për t'i identifikuar autorët dhe që ata t'i sjellë para drejtësisë. Në këtë kuptim, Paneli konsideron që hetimi nuk ishte adekuat dhe nuk ishte në pajtim me kërkesat për shpejtësi, ekspeditivitet dhe efektivitet (shih § 81 më lart), siç kërcohët sipas nenit 2.
89. Për sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, Paneli rikujton që nen 2 gjithashtu kërkon që në të gjitha rastet duhet të jetë i përfshirë në hetim i afërmë i viktimsës deri në shkallën e nevojshme për të mbrojtur interesat e tij legjitime. Në lidhje me këtë, ankuesit pohojnë se ata asnjëherë nuk u informuan rreth hapave të ndërmarrë nga hetuesit. Paneli thekson se ankuesit kanë komunikuar me UNMIK-un, me përjashtim të një interviste në vitin 2002, vetëm në lidhje me gjetjen, dorëzimin dhe varrosjen e mbetjeve mortore të Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit; komunikimi i fundit në këtë aspekt ndodhi në qershor të vitit 2004. Siç ka theksuar tashmë Paneli, dosja përbën të dhënat e vetëm një deklarate që e shtë marrë nga një prej ankuesve dhe asnjë informatë, asnjëherë nuk iu dha asnjërit ankues në lidhje me gjendjen e hetimit.
90. Paneli e kupton qëndrimin e ankueses se nivelii informatave të marra nuk ishte i kënaqshëm. Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm se në të gjitha rastet, i afërmë i viktimsës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën e nevojshme për të mbrojtur interesat e tij legjitime (shih GJEDNJ [DHL], *TahsinAcar kundër Turqisë*, nr. 26307/95, vendimi i gjykatës, 8 prill 2004, § 226, KEDNJ 2004-III; GJEDNJ, *Taniç kundër Turqisë*, nr. 65899/01, vendimi i

gjykatës, 2 gusht 2005, § 204, KEDNJ 2005-VIII). Prandaj, Paneli konsideron që hetimet nuk ishin të qasshme për familjen e ankuesve siç kërkohet sipas nenit 2.

91. Në dritë të mungesave dhe mangësive të përshkruara më lart, Paneli përfundon që UNMIK-u dështoi që të kryejë një hetim adekuat dhe efektiv për zhdukjen dhe vrasjen e bashkëshortit/vëllait, përkatësisht djalit të tyre. Prandaj, është bërë një shkelje e nenit 2 të KEDNJ-së, sipasobligimittë tij procedural.

V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE

92. Në dritën e gjetjeve të Panelit në këtë rast, Paneli mendon se është e nevojshme ndonjë formë e dëmshpérblimit.

93. Paneli thekson që zhdukjet e imponuara dhe ekzekutimet arbitrale përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të njeriut, të cilat autoritetet kompetente janë të obliguara t'i hetojnë dhe t'i sjellin autorët para drejtësisë në të gjitha rrëthanat. Paneli gjithashtu thekson që në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara 1244 (1999) UNMIK-u nga viti 1999 deri më 2008, kishte përgjegjësinë primare që t'i hetojë në mënyrë efektive dhe ndjekë zhdukjen dhe vrasjen e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit, dhe që dështimi për ta bërë këtë, paraqet shkelje të mëtejme serioze të të drejtave të viktimate dhe më të afërmve të tyre, në veçanti të së drejtës për ta ditur të vërtetën për çështjen.

94. Paneli thekson shqetësimet e PSSP-së që burimet joadekuate, veçanërisht në fillim të misionit të UNMIK-ut, e bën të vështirë arritjen e përbushjes së obligimeve të UNMIK-ut për të drejtat e njeriut.

95. Do të ishte normale që UNMIK-u t'i marrë masat e duhura me qëllim që t'i ndalë shkeljet e gjetura dhe t'i korrigjojë aq sa është e mundshme efektet nga kjo. Megjithatë, siç ka theksuar Paneli më lart (shih § 19), përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me administrimin e drejtësisë në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008, me marrjen përsipër nga EULEX-i të kontrollit të plotë operacional në fushën e zbatimit të ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk është më në pozitë të marrë masa që do të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në hetime që ende janë në zhvillim e sipër para EULEX-it apo autoritetet lokale. Gjithashtu, pas shpalljes së pavarësisë nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes të Kosovës, më 17 shkurt 2008, dhe më pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së Kosovës më 15 qershor 2008, UNMIK-u ndaloi kryerjen e funksioneve ekzekutive në Kosovë, dhe ky fakt kufizoi aftësinë e tij për të siguruar korrigjim të plotë dhe efektiv të shkeljeve të kryera, siç kërkohet me parimet e vendosura në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut.

96. Paneli konsideron se kjo situatë faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi i tij për t'i korrigjuar aq sa është e mundshme efektet e shkeljeve për të cilat është përgjegjës.

Për sa i përket ankuesve dhe rastit Paneli konsideron se është e nevojshme që UNMIK- u:

- Në pajtim me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në situatat me juridiksim të kufizuar të shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rúsisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, §

333,KEDNJ, 2004-VII; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mufdhi kundër Mbretërisë së Bashkuar* nr. 61498/08, vendimi i gjykatës, 2 mars 2010, § 171; KEDNJ 2010 (pjesë të shkëputura); GJEDNJ [DHL], *Catan dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë* [DHL], nr. 43370/04, dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 19 tetor 2012, § 109), duhet bërë përpjekje, me të gjitha mjetet diplomatike në dispozicion të tij *vis-à-vis* EULEX-it dhe autoritetet e Kosovës, të marrë siguri që hetimet në lidhje me rastin në fjalë do të vazhdojnë në pajtueshmëri me kërkasat për një hetim efektiv siç parashihet me nenin 2, që rrethanat që kanë sjellë deri te rrëmbimi dhe vrasja e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit do të tregohen dhe që autorët do të sillen para drejtësisë; ankuesit dhe/apo më të afërmit e tjerë të tyre, do të informohen për veprimet e tilla dhe dokumentet relevante do t'u zbulohen atyre sipas nevojës;

- Të pranojë publikisht, brenda një kohe të arsyeshme, përgjegjësinë për sa i përket dëshimit të UNMIK-ut që të hetojë në mënyrë adekuat rrëmbimin dhe vrasjen e Dimitrije Milenkoviqit dhe Aleksandër Milenkoviqit dhe t'u kërkojë falje publike ankuesve dhe familjeve të tyre për këtë;
- Të marrë hapa të duhur drejt pagesës së kompensimit adekuat për ankuesit, për dëmin e shkaktuar moral për shkak të dëshimit të UNMIK-ut që të kryejë hetim efektiv siçështë cekurmëlart.

Paneli gjithashtu e konsideron të nevojshmeqë UNMIK-u:

- Në pajtim me Rezolutën e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së mbi “Parimet Bazë dhe Udhëzimet mbi të Drejtën për Kompensim dhe Dëmshpërblim për Viktimat për arsyet e Shkeljeve të Mëdha të së Drejtës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe Shkeljeve Serioze të së Drejtës Ndërkombëtare Humanitare” (A/Rez/60/147, 21 mars 2006), të ndërmarrë hapa të nevojshëm, përmes organizmave të tjerë të afërt me OKB-në që veprojnë në Kosovë, organeve lokale dhe organizatave joqeveritare, për krijimin e një programi të plotë dhe gjithëpërfshirës dëmshpërblimi, duke përfshirë kthimin e kompensimit, rehabilitimin, përbushjen dhe garancitë për mospërsëritje për viktimat nga të gjitha komunitetet që kanë qenë subjekt i shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut, të cilat ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij;
- Të ndërmarrë hapa të nevojshëm para organeve kompetente të Kombeve të Bashkuara, duke përfshirë Sekretarin e Përgjithshëm të OKB-së, që të ndajë burime adekuate njerëzore dhe financiare për të siguruar që standartet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut mbështeten në çdo kohë nga OKB-ja, duke përfshirë kohën kur kryhen funksione administrative dhe ekzekutive mbi një territor, dhe të sigurojë monitorim efektiv dhe të pavarur.

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

1. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;

2. REKOMANDON QË UNMIK-u:

- a. T'U KËRKOJË EULEX-it DHE AUTORITETEVE TË TJERA KOMPETENTE NË KOSOVË QË T'I NDËRMARRIN TË GJITHË HAPAT E MUNDSHËM ME QËLLIM TË SIGURIMIT QË HETIMI PENAL PËR RRËMBIMIN DHE VRASJEN E BASHKËSHORTIT/VËLLAIT, PËRKATËSISHT DJALIT TË ANKUESVE DO TË VAZHDOJË NË PAJTIM ME NENIN 2 TË KEDNJ-së DHE QË AUTORËT TË SILLEN PARA DREJTËSISË;
- b. TË PRANOJË PUBLIKISHT PËRGJEGJËSINË PËR DËSHTIMIN E VET QË TË KRYEJË HETIM EFEKTIV PËR RRËMBIMIN DHE VRASJEN E BASHKËSHORTIT/VËLLAIT PËRKATËSISHT DJALIT TË ANKUESVE DHE T'U KËRKOJË FALJE PUBLIKE ANKUESVE;
- c. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR DREJT PAGESËS SË KOMPENSIMIT ADEKUAT ANKUESVE PËR DËMIN MORAL;
- d. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR PËR TË KRIJUAR NJË PROGRAM TË PLOTË DHE GJITHËPËRFSHIRËS DËMSHPËRBLIMI;
- e. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR NË KOMBET E BASHKUARA SI NJË GARANCI PËR MOSPËRSËRITJE;
- f. TË NDËRMARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR T'I ZBATUAR REKOMANDIMET E PANELIT DHE TË INFORMOJË ANKUESIT DHE PANELIN RRETH ZHVILLIMEVE TË MËTEJME PËR KËTË RAST.

Andrey ANTONOV
Zyrtar ekzekutiv

Marek NOWICKI
Kryesues

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

CCIU– Njësiti Qendror për Hetim Penal

DOJ – Departamenti i Drejtësisë

DPPO – Zyra e Qarkut e prokurorit publik

ECHR – Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut

ECtHR– Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut

EU – Bashkimi Evropian

EULEX – Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë

FRY – Republika Federale e Jugosllavisë

GC – Dhoma e Lartë e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

HRAP – Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut

HRC – Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut

IACtHR– Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut

CCPR – Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike

ICMP - Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur

ICRC – Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq

ICTY – Tribunali Ndërkombëtar për Krime të Luftës në ish-Jugosllavi

KFOR – Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njohur si Forca e Kosovës)

KLA – Ushtria Çlirimtare e Kosovës

MoU - Memorandum i mirëkuptimit

MPU – Njësiti për Persona të Zhdukur

NATO – Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut

OMPF – Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore

OSCE – Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë

SCIU – Njësiti për Hetimin e Krimeve Serioze

SRSG – Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm

UN – Kombet e Bashkuara

UNHCR – Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë

UNMIK – Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë

VRIC – Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave

WCIU– Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës